

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felőlős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljárt 1. fölépcsőn.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György lap-metteur kezeihez is.

Százmillió Debreczennek.

Szerintünk legalább is erre a summára lenne szüksége Debreczennek, hogy méltóképen reprezentálhassa Északkeleti Magyarország fővárosát, mellyé ki kell nőnie magát nemcsak mint iparkereskedelmi, törvénykezési központja ennek az országrésznek; hanem mint gócpontja mindennemű kulturális fejlődésnek is.

A debreceni egyetem felállításával az ország sorsát messze jövőre kihatólag intéző, erre hivatott tényezők, akkor, mikor Debreczennek itélték oda az ország harmadik tudományos legfelső iskoláját, azzal a meggyőződéssel tették ezt, hogy városunk mindmegannyi téren való hatalmas fejlődésével méltó keretet teremt az egyetemi életnek, hogy minden tekintetben méltó lesz arra, hogy egyetemi városként menjen át a köztudatba, ahol nemcsak diplomát lehet szerezni, hanem az oklevélhez feltétlenül szükséges műveltséget, kultuuremberhez illő készségeket.

A *civis-uralomnak* vége városunk falai közt. A töltött káposztával való ellakás, a sestakerti vinkóval való eltelés, a töltött bugyelláris — elismerjük — jótékonyan ható birtoklási tudata megszűnt egy élet végcélja lenni. És ami még megmaradt abból a konzervatív felfogásokból, előítéletekből, melyek egy emberi élet végcéljainak kizárólag a testi élvezetekkel való eltelést, az adósságok nélkül való anyagi jólétet tekintik, azokat a téves hiteket ki kell pusztítani, száműzni kell a tanyákra, jó messze ennek a városnak a külsőségeitől is. Mert még a Csicsogón is viszonylagosan kulturális, higiénikus, okos életet élő debreceni polgárokat akarunk látni, talán a társadalom alsóbb osztályaiba tartozókat, de az emberi élet végcéljait helyes uton keresőket.

Száz millióra egyelőre még nem tervezi a város feladata magaslátán álló, modern eszméktől áthatott vezetősége a sok szép, jó, okos, nemes, egyedül idvezítő intézményének fedezetét, de a zseniális Vargha Elemér dr. városi tanácsos 66 millióra kicirkalmazott kulturaprogramja mindannyiunk elismerésére érdemes.

Hála Istennek már tárgyalták is ezt a tervezetet, de még annyira nem haladtunk, hogy a Márton-korbéli halasztási indítványok szelleme fel ne ütötte volna a fejét még egyszer s máskorra maradt az — elismerjük — nagy körültekintést igénylő nagykölcsön ügyének érdemleges elintézése.

Persze megindultak a reszketések és fázások bizonyos körökben már a nagykölcsön első hírére s ugyancsak számítgatják, hogy milyen terheket fog pótdadó alakjában róni e város lakosságára ez az u. n. kulturkorszak.

Ezzel a rettenésekkel, hidegrázásokkal nem sokat foglalkozunk. A kulturába még nem haltak bele sehol sem az emberek s még 100 percentes pótdadót fizető törvényhatóságok sem veszték el éhen tudomásunk

szerint, ellenben helyes intézmények nélkül álló városokban életet pusztított a kulturátlanság, a higiénikus, gazdasági, humanus, közbiztonsági létesítmények hiánya.

Debreczen már kinőtt abból a korból, mikor Pohos Nagy János azt mondta, hogy nem kell világítás, mert aki becsületes ember, lefekszik 8 órakor a tyukokkal s nem esik bele az árokba. Tehát nem kell befedni az árkokat sem, amelyek épen olyan pompásan levezetik a szennyvizet, mint a Fried és Adorján dróbtetétes csatornái stb.

Ami pedig a város adósságait illeti, miután az adósok börtönét eltörölték, sem Kovács József polgármester, sem dr. Vargha Elemér tanácsos, de még dr. Révi Nándor sem fognak oda kerülni, unokáink pedig épen úgy nem fognak bennünket szidni a hátrahagyott közterhekért, ha azokért műveltséget, egészséget, közbiztonságot szereztünk az ő számukra, mint ahogy mi áldanánk haló poraikban is azokat az elődöket, akik már régen s a jelenlegi állapotoknál könnyebben rendezhették volna a vízvezetést, a nagyerdő ügyét s egyéb mostan keservesen érezhető hiányokat és régen gondoskodtak volna arról, hogy jobban lakhassanak, az elviselhetetlen debreczeni portól jobban megkimélhessük a tüdönket, a közkórházba legalább minden tizedik felvételre jelentkező betegeinket elhelyezhessük, a nagyerdei vigadóban tisztességes eledelhez juthassunk s a színházban is kapjunk helyet, ha már a pénzünk meg van a belépő jegyre; hogy képtárlataink illőképen legyenek elhelyezve, hogy hangversenyeinken zavartalanul élvezhessük a jó akusztikájú hangversenyteremben a művészetet.

Lám a villamos vasutnak kétszer annyi közönsége van, mint a régi kávépörkölő gépekkel vonszolt kis vasutnak és a kényelmes, jobb közlekedésért senki sem sajnálja a 4 filléres menetjegyi többletet.

Az utódok is azt fogják mondani, hogy legfeljebb azért cselekedtünk helytelenül, hogy 66 millió helyett nem 100 milliót vettünk fel, hogy még Márk Endre, ez a nagy lelki műveltségű városi vezér is azt mondta, hogy a színházépítésre szánt 2 milliót meg kell spórolni, mert a színház ma már jól jövedelmező üzlet s olyan színháza legyen minden városnak, amilyent kíván.

Kutyafülit kell olyan színházat teremteni, amely *üzlet* csupán, a fekete fülemilének kell az olyan műintézet, melyet a közönség izlése kormányoz s amely nem igyekszik nevelni a közönség izlését.

Nekünk olyan színház kell, amilyent egy *egyetemi* város közönsége követel. Ahol áldozatok árán is igazi művészetet árulnak a jövőre magyar társadalom orvosainak, ügyvédeknek, tanárainak, birói karának stb.

A város tekintse kulturintézménynek a színházat s ne szolgáltatassa ki esetleg lelketlenül üzérkedő igazgatóknak. Tessék komoly művészi törekvések szere-

tetere nevelni az ifjúságot. Szórakozó helynek ott vannak a mozik a maguk 300 méteres humoros eseteikkel, amelyek úgy is létesülni fognak az új *Arany Bika* mulatójában és másutt. Tessék operakultuszt, színházi irodalmat teremteni, hogy a bikabeli *Közvélemény* asztaltársaság dús, gazdag szoknyagrófja ne tévessze össze Heyersmann-t a detektív szindarabok írójával.

És sok minden más egyebekben ne sajnálja a pénzt. Jövedelem forrásainak jobban való kiaknázásával törődjék inkább a sok közéleti tényező. Addig pedig igyekezzenek akármelyik módon előteremteni a szükséges milliókat, esetleg többet is a tervezett összegnél.

Spectator.

QUARTETT.

A Debreczen Szemle számára írta: CSABA FERENCZ.

*A vén kapus Istent káromolva zsémbel,
Ugy várja leányát, mint a vad a prédát,
„A sirba taszit az a némbor,
De előbb megölöm, — megölöm a cédát!”*

*Az éjben, a hóban egy lány csavarog,
Hol a Duna zajlik, oda mégyen.
„Fagyos ár, jeges ár hívón kavargó,
Odalent legalább nem éget a szégyen.”*

*Morzsolva kezében olvasója gyöngyét,
Feszületnél az anya térdel.
„Oh irgalom atyja, ne hagy el a gyöngét
S a kisértőt haragoddal érd el!”*

*Pajkos zene hallik a külön szobából,
Odabent egy szöke fiatal ur mulat.
„Csattogjon a csók és éljen a mámor!
Tyuhaj! De vidám ma a hangulat!”*

Krónika.

Areulütött hadtestparancsnok.

— Hartl Lujza elégtétele. —

Annak az areulütésnek, — amit mind közönségesen pofonnak hívnak — a csattanása ugyancsak élénk visszhangot keltett mindenfelé az országban s szerfölött élénken foglalkoztatja a közvéleményt. Hogyne mikor egy alezredes leánya palam et publice képen hajít egy aranygalléros kegyelmes katonai főtisztet.

A pikánsan szenzációs eset körül néhány nap alatt valóságos nyilatkozat, illetve interjú-háború fejlődött ki. Nyilatkozott a kegyelmes ur, nyilatkozott Hartl Lujza, az alezredes, az alezredes fia, több szemtanu s csodálatosképen különbféleképen adják elő az eset lefolyását, nyomban érvelve a maguk, különböző álláspontot elfoglaló igazságaik mellett.

Amint mi csöndes szemlélődéssel végig tekintünk a lefolyt eseményeken, kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy ebben a dologban senki sem hibás, viszont mindenki az.

Még csak nem is az u. n. katonai szellem az, amelyiknek áldozata Hartl ezredes, hanem a mi mindenképen nehézkes hivatalos eljárásunk. Hiszen egyik kiváló fővárosi riporterünk csak a múlt hetekben írta meg szép hegedűszóval, hogy milyen siralmas évtizedes háborút kellett folytatnia egy szegény

polgárnak gyermekei törvényesítéseért s végre is, mint törvénytelen apjuk volt kénytelen meghalni.

Plogári, katonai hivatalos eljárásunk egyformán kétségbeejtően hosszadalmas még akkor is, ha nem egy elkövetett hibát akar jóvátenni az ember. Hát még ha valamely mulasztást akar pótolni, mint például Hartl alezredes is. Kilencvenkilenc okiratot kell megszerezni százkilencvenkilenc hivataltól s végül is kiderül, hogy még vagy három pótló okiratra van szükség s még vagy nyolc hivatalt be kell szaladgálni. Persze az ember türelmetlen s ideges lesz s végül is a kétszáz hivatal hatszáz hivatanokának valamelyikével feltétlenül összekülönbözik. Gondoljunk csak vissza, micsoda zaklatott körülmények közt tehetünk szert egy vagyontalansági bizonylatra még akkor is, ha örökös alperesi mivoltunk ötven lépésről lerólunk, ha a mézáros már egy negyedkilő hust sem hajlandó hitelezni nekünk. Vagy tessék csak egy honossági és illetőségi bizonyítvány beszerzése iránt lépéseket tenni. Két pár cipő talpa nyövik el az ember lábáról. Hát még egy törvénytelen gyerek törvényesítési eljárása milyen hosszú időt igényel.

Hartl alezredes csak a múlt év novemberében lett alezredes. Majdnem lehetetlen dolgot követelt, ha félév alatt törvényesíteni óhajtotta gyerekeit. A folytonos sürgetéssel csak maga ellen ingerelte feljebbvalóit.

A legkimerítőbben Hartl Lujza ír erről a pikánsan komikus esetről s a csattanóval végződött ügy leírásában kétségbeesve inditóokul alezredes édesapjának nyugdíjaztatás miatti elkeseredését hozza fel.

Viszont a leány fivére azt adja elő, hogy édes apja készült is a nyugdíjazásra, de csak ez év novemberétől kezdve, amikor magasabb fizetési osztállyal vonult volna nyugalomba. De az nem világos, hogy a hadtestparancsnok vajjon nem-e ugyanazon időtől kezdve gondolta-e a nyugdíjazást s hogy vajjon nem-e azt kívánta tehát, amit a Hartl Lujza apja s családja óhajtott. A leány bátyja írja, hogy az alezredes családi életet élt, a katonai társaságoktól visszavonult, huszezer korona vagyont gyűjtött stb. Ezt nem jó szemmel nézték katonai körökben. Persze, mintha hallanánk is:

— Hartl nem számít, az polgárembernek készül... Már nem is tartja magát közénk valónak.

És a tisztii összejövetelre nem is nagyon hívták, nem is nagyon várták.

Viszont az ezredest joggal keserítette el a dolog s Hartl Lujzát is az apja lelki elborulása.

Kissé különös ugyan, hogy egy uri leány exaltált lelkiállapotában berontson a vendéglőbe s tetleg bántalmazzon egy katona-főtisztet, de azért megmagyarázható ebben az esetben.

Ami azt a mellékepeződöt illeti, hogy a leány huga kacérkodott egy főhadnaggal, aki azután megcsipkedte a Hartl Lujza állacskáját, szintén különbéféle szempontokból, különböző temperamentumok felfogása szerint bírálható el. Azért mert egy leány flörtöl az emberrel, a konvencionális társadalmi szabályok felrugásával nem szabad a leányhoz közeledni. Az u. n. szemezés-nek a mai divat szerint semmi bővebb jelentősége nincs. Nem egyéb az a nők részéről, mint minden felelősség nélküli szórakozás, gyakran csak egy kávéházi estére, egyetlen korzóóra szóló. Itt is a társadalmi szokások divatja a hibás, nem a leány. Viszont a főhadnagy, — akiről feltesszük, hogy tényleg nem ismerte a leányt, — *bocsánatot* kért. Hogy a hírlapi nyilatkozatoktól katonáék irtóznak, az érthető. Utóvégre ez az utcai

Nem is hittük volna, hogy ilyen gyorsan tul leszünk a kellemetlenségeken, a nélkül, hogy valamire való balesetet jegyzett volna fel annak a néhány napnak a krónikája, mely idő alatt a nagy forgalmu főbb utcákon be is fejezték a munkálatokat. Mi csak a statusquót akartuk visszaállítani a vízvezetési munkálatok feljegyzéseiben e dícséretünkkel, ami egyébként jóindulatu, de türelmetlen lapfársunk csipkedésével szemben, amely lapfárs úgy tett, mint az az egyszeri ember, aki könnyü testisértésért akarta beperelni a házi orvosukat, mert mikor született, a derék orvosprofesszor inzultálta a félig halvaszületett gyereket s alaposan megveregette azt a részét, amelyen később ülni szokott, hogy életet kergessen elhalt vézna tagjaiba, mert hiába. Minden szülés fájdalommal jár.

— **A vízvezetési csöveket** is elhelyezték már a város nagy részén. És szánalmasan mosolyognak az emberek... Cső már van, csak víz nincs... Persze, senki sincs meggyőződve arról, hogy nincs víz, de a debreceni embernek jobban esik előre leszapulni mindent, ami modern debreceni alkotás. Az itteni stílus mindent lekicsinyelni, ami szép és jó, közhasznu, modern, mégha olyan bizonyos is a szépsége, jósága, közhasznúsága. Ha azután lesz víz, még pedig bőven, akkor megint csak szánalmas mosollyal fogják fogadni... Na, még az is valami, mikor csak lyukat kell furni a vízért a földbe. Szóval sem vízhiány, sem a vízbőség nem bizonyos, csak egy való, örök és változhatatlan a gógös, lekicsinylő debreceni mosoly.

(!) **Köztársaságot** éljeneznek itt is, ott is, még Hajdu megye törvényhatósági közgyűlésén is. Hát ennek a komolyságában ki hinne, mikor még a nagy ellenzéki vezért: Apponyit is megrettentette a köztársaságot éljenző közbekiáltás. Ugyanakkor Franciaországban torkig vannak a köztársasággal s legutóbb is a királyságot éltették a royalisták a legszebb állami ünnepségen. Mert, hogy mindenféle nagy bajok lógnak a levegőben s az emberek sok mindenekben keresik a baj okát, csak abban nem, amiben azután meg is találhatnák. És hogy a külföldön Magyarországot komolyan vegyék, arra milliókat költöttünk már el a külföldi sajtóban. És szörnyen csodálkozunk, ha nem vesznek komolyan bennünket s ha az Illustration képet közöl a katonasággal körülvevett parlamentről a ha a *Matin* azt írja, hogy Bocskai hajdui „villogó gatyában“ és „hortobági fokossal“ a kezükben éltették a köztársaságot. És a guta kerülget bennünket a csodálkozásától, hogy a magyar értékpapírok egyre kevesebb értéket reprezentálnak a világon. És a legtetejébe azok kívánják, hogy a király ne szentesitse a törvényeket, akik a republikát éltetik.

× **A debreceni mentőegyesület** derék munkásságáról szép, elismerő sorokat olvastunk egyik figyelmes helyi lapban. A modern, az új Debreczen életébe mintaszereleg illeszkedik bele ez az intézmény, melyért olyan sokat küzdött Dr. Burger Péter orvos és Publíg Ernő tűzoltóparancsnok. Nem szoktunk személyi kultuszt üzni, de évtizedes propagandájuk fényes sikerei alkalmával mégis felemlítjük e két nevet. Sajnos azonban, hogy a mentőegyesület derék működésével nem áll arányban a mentő-személyzet fizetése. Bizony azokból a tervezett milliókból juttatni kell valamit ennek a derék, humánus

intézménynek. Mert arra az álláspontra kell helyezkednünk, hogy mindenkit érhet baleset, csak a mentőket nem szabad, hogy holmi anyagi baleset érje.

× **Nagy Endre** kabaréjának sok jeles művésze igyekszik most hézagot pótolni az Arany-Bika udvarkertjében. Hála Istennek, ezek a derék fiúk s művésznők nem jártak úgy, mint Beregi Oszkár és többi művész-társai, akik meg sem tudták tartani az előadást s mind a négy estén keresztül szép számú közönség nézte végig a pompás kabaré-számokat, amelyekben több a művészi ötlet, leleményesség, hamisíthatlan szellem, mint sok-sok színházi előadásunkban volt. Igaz ugyan, hogy a közönség egy része csalódottan hagyta ott a kabaré-előadást, melynek művészi szintje sok debreczeni agyvelőn felül emelkedik. Annyin már csak volnánk, hogy egy kabarédobogó személyzetét eltartsuk, de még annyira nem jutottunk, hogy nagy általánosságban meg is értsük. Gyönyörű perspektívát nyújt ez a Bika új palotájában tervezett kabaré-színpad számára, mely konkurrálni akar a debreceni színházzal. Ennek a kabaré-színpadnak nem nagy jövőt jósolhatunk, Mert lejjebb szállíthatja ugyan a nivót, mint Zilahy társulata, de akkor nem lesz kabaré-színpad, feljebb emelni azonban nem lehet, mert belevágja a fejét Debreczen általános értelmiségének koponyájába. Az pedig nagyon erős. Szét mállott már azon sok művészi törekvés, szellemi intelligencia.

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

Visszapillantás a múlt szezonra.

— 5. közlemény. —

Az énekestársulat ensembléjének az első énekesnők és énekesek után legfőbb erősségei a komikusok. Az énekes előadások repertoírját, a mi sajtáságos viszonyainknál fogva, ahol operai premierekről egyáltalán, operareprizekről pedig csak nagyon elvétve lehet szó, a vidéken operettek és u. n. énekes-bohózatok dominálják.

Nagyon természetes, hogy az operette, mint műfaj is kiváló komikusgárdát igényel. E tekintetben azután Zilahy Gyula énekes-társulata már minden föltételeesség nélkül egy színvonalon állott, mai szervezésében, a fővárosi színházakkal. Bátran merjük állítani, hogy komikusok tekintetében, — eltekintve a szertelenkedő stílust, — egyetlen magyar színháznál sem volt együtt, az elmúlt szezonban annyi művészember, mint Debreczenben.

Sajnos, hogy énekhang és énekelőadásbéli képességek tekintetében komikusaink közül alig vált rá valaki az u. n. buffó szerepkörre, de ma már az operettírás nem is involvál a régi buffó-gárdához (Tiszay Dezső, Németh József, Polgár Sándor, Kovács Mihály, Nyilassy Matyi, Andorffy Péter, valamikor még Gyöngyi Izsó) hasonló művészileg kiképzett ép énekhangot s az újabb zenealkotások írói nagyobb zene-művészeti feladatokat nem rónak sem külön, sem az együtttesekben a komikusokra.

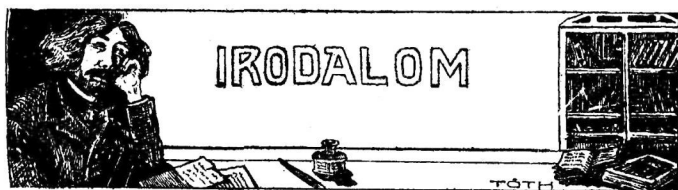
Eltételezve attól, hogy finomabb komikumot, humort felölöl szerepekben a már említett Falussy István, Székely Gyula sok értékeset produkáltak s a debreczeni színház komikusai helyet foglalhatnak az ország bármelyik színpadán nagy művészi készségeikkel.

Ligeti Lajos említendő ezek közt első sorban. Egy nagy művésznőnk mondta róla, hogy az Isten is a komikusok példányképenk teremtette. És ennél jobban nem jellemezhetjük ezt az igazi művészt, aki tényleg kizárólag a színpadra született. Hét éven keresztül játszik Debreczenben, amely idő egyáltalán nem vált művésze értékeségének előnyére, mert a debreczeni közönség szinte rákényszerítette a karzati-stilusra, a tisztátlan izlés tetszenyilvánításainak kiváltására. Gondolkodó, tanulmányait megbecsülő színészember Ligeti, aki nemcsak a burleszk-komikum olcsó sikereiben szedte el a pálmát pályatársai elől, hanem, mint jellem-komikus is szép sikereket aratott a művészi igazságok keresésében. Legutóbb a Deákélet iskolaszolgájában s nem régen Hamlet egyik sirásójában bizonyította be finom művészi érzékeit. Ugy tudjuk, hogy megváltik a debreczeni szintársulattól; távozását határozott veszteségnek tekintjük.

Dézsai Alfréd az még, akit mellette első sorban említhetünk. Szinte hajlott a szertelenkedő stilusra, de legtöbbször csak könnyen indokolható esetekben. Ő is sokkal tartalmasabb művészember, mint a vidéki komikusok átlaga, igazi művészi érzékre valló jellemzőségeket, finom distinkciókat keresett a színpadon.

Máthé Gyula egészen fiatal ember. Az ő szertelenkedéséért még igazán csak a fiatalág, éretlenség, ambícióhétség csikó-éveit tehetjük felelőssé, továbbá a distingválni nem tudó közönségnek iránta tanusított szintén szertelen szeretetét, a rendezői szigor teljes hiányát. Mint táncoskomikus ma igazán ritkítja a párját s gondos vezetés, jóakaratu fegyelem mellett az ország egyik legkedveltebb színészevé forrhatja ki magát. Csak nagyon sokat kell tanulnia és még többet felejtene abból, amit most tud. Meg kell tanulnia a színpadnak, mint művészi-terrénumnak a brettli-dobogótól való finomabb értelmű megkülönböztetését, a közönség iránti tisztelet fokozottabb mértékét, a szerep szövegéhez való szigorubb ragaszkodást, mélyebb tartalmat az egyes alakok megrajzolásában s különös figyelembe vételét annak, hogy rajta kívül még más művész, színészemberek is vannak a színpadon, akikkel *együttesen* kell szolgálnia a színpadot és közönséget. Aránylag nagyon fiatal ember, akinek jó tanácsokra lépten-nyomon szüksége lehet. Az ő saját jól felfogott érdekében foglalkoztunk vele ilyen fedetlen őszinteséggel, abban a meggyőződésben, hogy érdemes arra, hogy érdemlegesen foglalkozzunk az ő igen szép jövővel biztató tehetségével.

☛ ☛ A zene rovatban felsorolt zeneművek kaphatók Csáthy Ferencz könyv-, papír- és zeneműkereskedésében Egyház-tér.

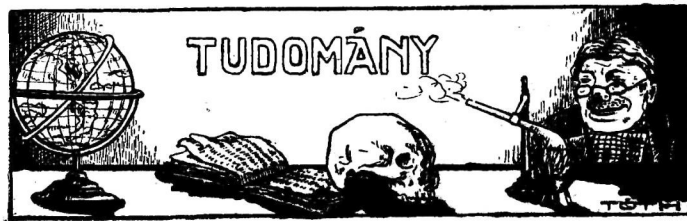

Világkönyvtár. A varázs, mely Napoleon egyéniségéből árad, ma is büvökörebe vonja az emberiséget, sőt, mondhatni, egyre nő a Napoleon-kultusz. Ez a

kultusz nem diavatos áramlat szülötte, hanem abból a megismerésből fakad, hogy Napoleonban személyesültek azok a törekvések, melyek a nagy tömegeket mozgatták — napjainkban is. A nagy hős, a nagy zseni, a „kalandor“, aki egy világot látott a lábainál, erős köteléssel fonódik össze az emberiség ideális céljaival. Ezért lesz ő mindenkor a hősök hőse, akinek e dicsőségét legádázabb ellenségei sem tudják már elhalványítani. — *A világkönyvtár*, mely tükre óhajt lenni mindazoknak az eszmearáramlatoknak, melyek a modern világot foglalkoztatják. Napoleonnak is szánt egy kötetet, egyikét a legjobb Napoleon-biografiáknak, Dumas perenek, a nagy regényírónak „Napoleon élete“ című művét. A könyv, melyet Bölöni György fordított le pompásan, színes, ragyogó, szikrázóan szellemes munka és komoly, hű életrajz: Napoleont, az embert, a zsenit, a hőst, csodás pályáját, csodás bukását mesteri vonásokkal állítja elénk. — A könyv ára vászonkötésben 1 korona 90 fillér.

A Modern Könyvtár új számai. A Gömöri Jenő szerkesztésében megjelenő *Modern Könyvtárnak* legújabb, juliusi sorozata most jelent meg. Az értékes új sorozat négy kötetből áll és a modern hazai és külföldi szépirodalom két-két elsőrangú képviselőjének jellemző műveit mutatja be. Az első kötet *Thomas Mann*-nak, a jelenkori német szépirodalom legfinomabb íróművészeinek, finom és mély regényét adja, a „*Tristan*“-t. A regény egy modern szanatóriumban játszódik és a mi korunkban érdekes és jellemző hajtását, a szanatóriumot mutatja be a maga színes és furcsa életével, a maga sokfajta, érdekes és különös emberével. A gondos és szép fordítás *Kosztolányi Dezsőt* dicséri. A második kötet *Bán Ferenc* elbeszélés-kötete, címe: *A tizenkettedik*. Bán Ferencnek, aki egyike a modern magyar szépirodalom legérdekesebb íróinak, ez az első kötet és a kötet Bán legszebb elbeszéléseit tartalmazza. A harmadik, vaskos kötet egy olyan írókat mutat be, akit a magyar közönség még igen kevésbé ismer, aki azonban a jelenkori dán irodalomnak és a világirodalomnak egyaránt egyik legnagyobb írója: *Knud Hamsun*. A nagy író „*Pán*“ című regényét tartalmazza ez a kötet. A negyedik kötet *Lengyel Géza*nak, az elismert és népszerű írónak, új elbeszélés-kötete, amelyben az író legszebb új elbeszéléseit gyűjtötte össze. A címe: *A csodatevő könyv*. A Modern Könyvtárt az *Athenaeum* adja ki és minden számának 40 fillér az ára.

Az e rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedűs és Sándor könyvkiadó-hivatalán, Kossuth-utca 4. szám.

Spiritizmus.

Miről másról, mint a Titanic hajótöröttjeinek spiritisztikus megnyilatkozásairól.

Kellemes langyos, ugynevezett szerelmes éjszaka volt, olyan, amikor a szegény magányos ember lassan ballag hazafelé és vitatkozik.

Es szól A: Vannak dolgok, amiket minden különösebb bizonyíték nélkül el lehet hinni, mert valamelyik bizonyosnak tartott törvény szerint igazak lehetnek. Máskor olyan dolgokat tapasztal az ember,

amiket lehetetlennek tartott volna. Ilyenkor vizsgálódik s aztán vagy arra jön rá, hogy a tapasztalatában csalódott, vagy hogy rosszul tudta, mi lehetséges. Minden új természeti törvényt így szokás felfedezni. Természetes, hogy az ember annál könnyebben hisz el valamit, mentül kevesebb kedves igazságába ütközik. Ha például valami a nehézkedés ellen bizonyítana, azt csak akkor lehetne elhinni, ha még kétségbevonhatatlanabb volna, mint az a megszámlálhatatlan milliányi jelenség, ami mind a nehézkedés mellett szól. A spiritizmus állításai az egész természettudománynak annyira ellene mondanak, hogy a kettő közül csak az egyik lehet igaz. Ezekután beláthatod, hogy van némi igazságom, ha egyelőre a természetet eddig ismert törvényeit tartom igazabbaknak, akármilyen nagyra becsülöm is a spiritizmus hitvallóit, — amit különben nem teszek, mert nem dukál nekik.

És felel B: Ez egyszerűen annyit jelent, hogy ti kitértetek minden elől, aminek a megfejtése kényelmetlen föladat. Nem muszáj a spiritizma megfejtést elfogadni, ezt már mondtam; ha tudtok, csináljatok jobbat. De pusztán azért, mert eddig nem ismert jelenségekről van szó, senkinek sincs joga letagadni, vagy svindlinek vagy hallucinációnak mondani olyan dolgokat, amiket tudományosan megbízhatónak ismert, jóhiszemű és épeszű emberek a tudományos kísérletek szabályainak szigorú betartásával tapasztalnak. Ha a tudomány nem tud tovább, jelentse be őszintén a fizetése képtelenségét és ne állja el dogmákkal a haladás útját. Crookesról például senki se mondhatja, hogy nem értett a természettudományokhoz, az is kétségtelen, hogy a fizikai kísérletekben volt olyan járatos, mint akárki. Hát most hazudott-e Crookes, vagy bolond volt-e, amiért olyan dolgokat tapasztalt, amiket a természet eddig elismert törvényei szerint nem tudott megmagyarázni? ... Crookes becsületes volt, tehát bátor: bevallotta, hogy amit tapasztalt, arra nézve a fizikai törvények fölmondták a szolgálatot. Elhiszed-e, hogy tudta, mit beszél és ha nem akarsz egyszerűen és további vitatkozás nélkül tagadni, mit felelhetsz ezekre, amiket egy Crookes mond?

A felel:

— Crookesnek mindent elhiszek, amit egy fizikusnak el lehet hinni. Az a baj, hogy nem olyan dolgokat mond, hanem olyanokat, mint aki hallucinál. Attól, hogy nagy fizikus, — nincs is kétség, hogy az — még lehet hisztériás is. S lehet még akárhány betegsége, amivel hallucinációk járnak. A mérlegem ez: az egyik oldalon egy nagy fizikus mond valamit, a másik oldalon a természeti törvény tagadja azt, az a természeti törvény, amelyet milliányi megfigyelés és ezernyi nagy fizikus megállapítása tart igaznak. Ugyanezen az oldalon van a pszichológia is, amely a hallucináció minden ismertetőjelét megtalálja az egy nagy fizikus állításában. Hát most mit higgyek? És te melyiket választod?

Most már B is fölvette azt a mosolyt, amely éppen olyan sikerrel tudja a vitatkozó felet méregbe hozni, mint a legszellemesebb ríposzt és így felelt:

— Azt választom, amit minden elfogulatlan vizsgáló választott, aki a spiritisztikai jelenségeket komolyan tanulmányozta: elfogadom a kétségbevonhatatlan tényeket és elfogadom azt a megfejtést, ami a legjobban kielégít. Ha a jó öreg Tudomány bácsi szolgálai némi megvetéssel néznek is rám, majd csak elviselem ezt is a jó társaságért. Allan Kardec, Du Prel, Lombroso, Crookes, Flammarion...

Azután így végezte: Eszemben sincs azt hinni, hogy meggyőzhetlek. Ha a spiritizmus tudományos nézet volna, akkor talán lehetne ilyenről szó. A spiritizmus azonban vagy betegség, vagy üzlet és nekem eszembe se jut a hektikás embernek azt tanácsolni, hogy ne köhögjön, mert tudom, hogy ha meg tudná fogadni a tanácsomat, akkor nem szorulna rá.

(Folyt köv.)

AZ ELSŐ PILSENI RÉSZVÉNY SÖRFÖZDE és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képviselője

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyék területére úgy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac- és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörösarnokában.

8453/1912.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa közhírré teszi, hogy a Piacz-utca 26—28. számú bérházban az 1913. május hó 1-től kezdődőleg minden kényelemmel ellátott kisebb és nagyobb lakások lesznek kiadók.

A bérbeadásra vonatkozó felvilágosításokat Dr. Vargha Elemér tanácsnok adja meg, akinek hivatalos helyiségében (Városháza I. e. 36. ajtó) a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1 ig) a lakások tervrajzai is megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsától
1912. évi június hó 10-én.

A városi tanács.

11,879—1912.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa a koronázási emlékünnepek alkalmával létesített koronázási alapítvány művészeti és iparművészeti célra szánt 600—600 koronás két ösztöndíjra valamint a Meszena-alapítvány egy 600 koronás és két 300—300 koronás ipari ösztöndíjra, melyek közül az első 600 koronás egy kezdő iparosnak műhely berendezés és továbbfejlesztés céljából, a két 300 koronás pedig iparos segédeknek tanulmányi utra adatik ki, az 1912—1913-ik évre járólagnyilvános pályázatot hirdet s felhívja mindazon, első sorban debreczeni illetőségű, szegénysorsu egyéneket, kik a művészet, iparművészet és ipar bármelyik ágában szerzett ismereteiket, tanulmányaikat közép, vagy felső iskolában továbbfejlesztési óhajtkák, hogy ezen ösztöndíjak elnyerésére, kérvényeiket okmányokkal, esetleg már kész művekkel felszerelve, a polgármesteri titkári hivatalban f. évi július hó 25-ik napjának déli 12 órájáig adják be.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1912. évi június hó 27-én tartott üléséből.

A városi Tanács.